

HET KOMPAS

NEDERLANDS ONAFHANKELIJK EN ACTUEEL WEEKBLAD

Oud-illegaal blad voor Nederland.

Uitgave: Publiciteitsbureau „PROMOTOR” (Het Kompas N.V. i.o.)
Administratie: Prins Hendrikkade 48, Amsterdam C. Postgiro 467497.
Verantwoordelijk hoofdredacteur: LOUIS FRÉQUIN.
Redactie-adres: Postbus 40, Nijmegen.

CREDO-

PUGNO

Abonnementsprijs: f 3.25 per kwartaal bij vooruitbetaling. Franco per post.
Week-abonnementen 25 cts. per no. In verband met de papierschaarste is het aantal abonnementen beperkt. Alleen vaste abonnees kunnen wij regelmatig bezorging garanderen.
Advertentieprijs: 50 cts. per m.m. regel tot 50.000 ex. ledere 25.000 ex. meer 25 cts. per m.m. regel verhooging. Bij contract speciale tarieven.

De oude techniek herleefd?

DE VERMEER- VERVALSCHING

Wilde Han van Meegeren de kunstcritici treffen?

HET kleine, onaantastbare rijk der kunstcritici dreigt tot in z'n grondvesten geschokt te worden door de opzienbarende bekentenis van Han van Meegeren, dat het wereldberoemde schilderstuk „de Emmausgangers”, in 1937 ontdekt en aan Johannes Vermeer toegeschreven, een originele schepping van hem zou zijn. En niet alleen dit uitzonderlijke kunstwerk, maar ook doeken van Pieter de Hoogh, Frans Hals en Rubens, door de bekendste kunstkenner tot de beste scheppingen van deze meesters gerekend, zouden vervalschingen blijken, uit Van Meegeren's palet voortgekomen. Want, los van de onuitwisbare indruk die de „Emmausgangers” op elkeen gemaakt heeft, klinkt uit de literatuur over Vermeer één machtig loflied op over deze schepping, een loflied dat, als deze naamsmisbruiking inderdaad bewezen wordt (en de feiten duiden hierop), Van Meegeren tot een genie én onsterfelijk maakt.

Een schilderij behoort gewaardeerd te worden naar zijn kunstwaarde, niet naar de naam van den schilder die het signeert. Of nu Vermeer of Van Meegeren „de Emmausgangers” geschapen heeft, de prachtige impressie van F. C. Bremer in zijn „Inleiding tot de kunstgeschiedenis” kan niet gewijzigd worden:

„Wij ontmoeten het schilderij, dat misschien het schoonste is, niet alleen van onze Hollandse schilderkunst, maar schooner dan hetwelk — zoo de schoonheid van de grootste kunstwerken meelbaar en vergelijkbaar ware — er bezwaarlijk enig ander aan te wijzen zou zijn: „de Emmausgangers”.

Die stil bewegende handen. Hoe kan de schilderkunst zooiets uitdrukken! En dan drinken we mee dien aanblik in met dien jongen, gekleed in het zachte grijs van zijn pij, en met hem, in hem beleven wij, in aanbidding, het wonder, dat zijn kameraad rechts, in het voor Vermeer zoo karakteristieke warme geel, nog niet geheel begrepen heeft, maar dat, met een schok, hem de tafel doet grijpen.”

En met de kunstcritici leven we dit revolutionaire moment mee, waarop zij, of hun meening kunnen handhaven waardoor dus Van Meegeren een ziekelijke fantase zal blijken te zijn, of hun foutieve zienswijze moeten erkennen en daarmee Van Meegeren als „klassiek” kwalificeeren.

Zoo dit laatste het geval mocht zijn, wordt

de troon waarop de kleine kring van „erkende critici” zetelt, met één slag omvergeworpen en zal het vertrouwen in hun oordeel dermate geschokt zijn, dat geheel nieuwe „maatstaven” tot waardeering der kunst gezocht dienen te worden. Hoe kan het immers bestaan dat naar het oordeel der kenners Van Meegeren geen handen schilderen kon, terwijl de pseudo-Vermeer „die stil bewegende handen schiep”, zooals de schilderkunst nauwelijks uittedrukken vermocht?

De Persoon van Van Meegeren.

Is het een wonder dat de experts met alle middelen zullen trachten hun beweringen te staven? Daartoe grijpen zij terug op critieken uit het verleden, critieken die Van Meegeren als bizar, pervers en dwaas kwalificeeren, een uiterst onevenwichtig mensch noemen, die naast zeer knappe en gevoelige teekeningen, pornografische wanproducten schiep.

Inderdaad, Van Meegeren is een onevenwichtig mensch, een hyper-sensuele figuur, die onbeschrijfelijke bachanalen aanrichtte. Maar in hoeverre kunnen juist door deze critieken de Heeren critici debet zijn aan deze vervalschingen?

Het ligt niet in onze bedoeling hier een diepgaand psychologisch betoog te houden. Maar we willen toch even teruggrijpen op de vijf jaren bezetting die achter ons liggen en constateeren dat veel — moreel zwakke — broeders tot de N.S.B. overgingen, omdat ze zich miskend en achtergesteld achtten! Zou dan een Van Meegeren, met zijn onmiskenbare genialiteit, die met het abnormale gepaard gaat, met zijn ontvankelijkheid en drang tot erkenning van zijn bijzondere gaven, welhaast niet door z'n geldingsstreven en door de kunstcritici tot deze vervalsching gedwongen zijn?

De kunst-autoriteiten hebben Van Meegeren getart te bewijzen dat hij de geniale schepper dezer kunstwerken is. Hierop moet, naar men ons meedeelt, Van Meegeren geantwoord hebben: „Zet me in een atelier, laat mij de verven maken die ik noodig heb, en zonder origineel, zonder model, zal ik u een volmaakt evenbeeld van „de Emmausgangers” schilderen”.

Van Meegeren heeft altijd groote bedragen uitgegeven om, waarvandaan het ook komen moest, de uitgelezenste kleuren, zelfs bij

Een Haagsch meisje zou als model hebben gediend voor de dienstmaagd uit „De Emmausgangers”. Wellicht is in deze richting de oplossing van het raadsel te vinden.

minieme hoeveelheden, te verwerven. Voegt men hierbij de 2800 bankbiljetten van duizend gulden die bij de verplichte inlevering hiervan door hem werden opgebracht, dan is het nauwelijks anders denkbaar of deze man moet, gezien de enorme bedragen die door Museum Boymans en de Nederlandsche regering voor deze stukken werden betaald, het kernpunt van dit vervalschings-mysterie zijn.

Moge het gerucht, dat een dame als model voor de dienstmaagd op den achtergrond geposeerd zou hebben, waar blijken, dan zal de definitieve uitspraak over de strijdvraag „Vermeer of Van Meegeren” haar in spanning verbeid beslag krijgen.

Kan de figuur van Van Meegeren ons niet sympathiek zijn, aan de schoonheid van zijn schepping doet het niets af. We staan hier weer voor het ondoorgroendelijke mysterie van de telkens optredende discrepantie tusschen het „zeggen” in woorden, klanken of contouren en het „zijn” dat uit de waarneembare levenswijze blijkt. Het al-oude gezegde „hoe groter geest, hoe groter beest” is ondanks zijn paradox opnieuw van kracht gebleken.

De Techniek.

Het onderzoek naar de echtheid is nog in vollen gang. In 1937 hebben de bekwaamste experts als Dr. A. Bredius en de Heer van Boheme na een minutieus onderzoek het doek zonder eenige reserve als echt verklaard. En dat houdt in dat de geijkte methoden om de zuiverheid van de techniek en de samenstelling van de verf te testen, geen enkele afwijking van de 17e eeuwse schildertechniek aan het licht hebben gebracht. De draagwijdte van dit feit is nog niet te overzien!

Want met de luister en macht die onze gouden eeuw kenmerkten is ook de techniek van verf en kleuren mengen, verdwenen.

Het beroemde „De Emmausgangers” waarover zooveel beroering is ontstaan. Het stuk is eigendom van het Museum Boymans te Rotterdam.

De opkomst van de industrie van kunstmatige kleurstoffen heeft de overlevering van meester op leerling van de „kunst” van verf maken en mengen uit de elementaire aard-erven afgebroken en de kleur tot een dood ding gemaakt. De kleur-mengsels, die in de handen van de 17e eeuwse meesters, door hun bezieling, aan warmte en gevoeligheid wonden, zijn voor onze moderne techniek tot heden onvervangbaar gebleken.

Is Van Meegeren de schilder van „de Emmausgangers”, dan is het, naast het scheppen van dit meesterwerk, zijn onsterfelijke verdienste het onbeschrijfelijk schoone en warme kleurenpalet der gouden eeuw opnieuw te hebben ontdekt.

Maar daarnaast mogen wij niet blind zijn voor de talloze gevaren die onze schilderkunst bedreigen als onder de huidige maatschappelijke verwording, die mede het terrein der kunst heeft betreden, deze her-ontdekking van samenstelling en kleur gemeengoed wordt. Het aantal vervalschingen zal dan legio worden! Dit probleem zal, wanneer Van Meegeren zijn techniek openbaart, zeer ernstig moeten worden opgevat.

Slechts wanneer de kunst weer zal zijn een tot concrete schepping geworden emotie, kan Van Meegeren's ontdekking het niet-misbruikte middel worden ter vervolmaking van die schepping.

Zoolang de zuivering onder de kunst-schilders naar roeping en bezieling niet is voltooid, zal men Han van Meegeren, wat hij ook misdreven mag hebben, zijn palet niet mogen onthouden. Dit zou een misdaad zijn tegen onze toch al zoo bloed-arme schilderkunst. Verban hem naar een atelier, geef hem desnoods palet en kwasten in een goed verlichte cel, maar laat hem productief zijn.

Moge zijn geheim, dat ook het geheim van onze 17e eeuwse meesters was, voor onze schilderkunst een nieuwe gouden eeuw inluiden.

